

KUYRUK ACISI

Cumhur ÇAĞLARER

İlk okuduğum kitap, henüz okula başlamadığım yıllarda, oturduğumuz eve çıkan yokuşun alt başındaki kırtasiyecinin tozlu vitrininde sergilenen üç-dört kitaptan biri olan Şehzade Karabulut idi. 50 Kuruşluk bu kitabı almam için anneme yalvarmış, o da babama söylememem koşuluyla bu parayı bana vermişti. Neden babamın haberi olmamalıydı?

Bilmiyorum. Babaannem yakın bir zamanda vefat etmişti, o sağ olsaydı anneme yalvarmama gerek kalmazdı. Neyse, bu Şehzade Karabulut'un içeriğinin ne olduğuna ilişkin bilgim yoktu, kapak resminden ve adından etkilenmiştim. Babam eve gelmişse, karyolanın altına girer, orada okurdum.

Bu bir masal kitabıymış meğer, yazarı ya da derleyeni de Enver Behnan Şapolyo!

Her birini yüz defa okuduğum o masallardan aklımda sâdece iki tane kalmıştır. Bunlardan biri 'Kuyruk Acısı' başlıklı masaldır. Yıllar önce büyük torunuma anlatmışım, çok etkilenmişti, daha sonraki yıllarda iki-üç kere daha anlattırdı. Masal şöyledir:

Eşi ölmüş ve tek oğlu ile baş başa kalmış yaşlı bir adam, her sabah evden işe gider gibi belirli bir zamanda çıkar, yine belirli bir saatte bir altın kazanmış olarak dönermiş. O bir altın, baba-oğlun bütün giderlerini üst düzeyde karşıladığı gibi bir miktar tasarruf yapmalarını bile sağlarmış. Oğul babasına ne iş yaptığını birkaç kere sormuşsa da doyurucu bir yanıt alamadığı için bir gün onu gizlice takip etmiş.

Bakmış ki babası bir kaya kovuğuna gidiyor, oradan çıkan bir yılanla bir süre sohbet ediyor ve sonunda yılan ağzından bir altın bırakıp yuvasına dönüyor. Oğlan ertesi sabah babasından erken kalkıp o kaya kovuğuna gitmiş, yılan da arkadaşının geldiğini sanarak dışarı çıkmış. Fakat açgözlü oğlanın niyeti, yılanı öldürüp yuvasındaki bütün altınlara el koymakmış. Yılan, kendisiyle sohbet etmeyen gencin güven vermeyen bakışlarından kötü niyetini sezip hızla yuvasına

yönelmiş. Fakat genç, anî bir atakla yılanın kuyruğunu kavramış ve geri çekmek üzere bütün gücüyle asılmış. Yılanın kuyruğu oğlanın elinde kalmış; o acıyla geri

dönen yılan, hışımla oğlana saldırıp sokmuş ve oracıkta öldürmüştü.

Yılan dostuyla sohbet saati gelen yaşlı adam kaya kovuğuna yöneldiğinde oğlunun

cansız bedeniyle karşılaşmış. Yılanı seslenip açıklama istemiş; yılan da olup biteni

olduğu gibi nakletmiş. Bir süre suskun kalan gözü yaşlı ihtiyar, yılan kendisinin

en büyük dostu olduğunu, bu dostluğu sonsuza kadar sürdürmeleri gerektiğini söylemiş. Bilge yılan bir âh çekip “azîzim” demiş “sende evlât acısı, bende kuyruk

acısı varken, artık birbirimizle dost kalamayız, elvedâ!”

Sonra yılan eski dostuna bir daha görünmemek üzere yuvasına süzölmüş.

Kuyruk acısı intikam duygusundan farklı bir şeydir; kaybolup gidenin dinmeyen kederidir. İçe dönük bir acılar yumağıdır, gidenin geri döndürülemeyeceğinin bilincidir. İntikam duygusunda var olan o müthiş kin, kuyruk acısında da vardır; ne ki intikamda olduğu gibi aktif olarak ifade edilmez, pasif olarak korunur.

İntikam, kaybettiğinin eşdeğerini kaybettirmek amacıyla yola çıkarken, kuyruk acısı kendi kaybını tevekkülle sineye çeker görünür. İntikam, topuyla, tüfeğiyle düşmanına saldırırken, kuyruk acısı sinsi yöntemler kullanır. Aslında intikamın belli hedefine karşılık, kuyruk acısının yöneleceği belli bir hedef de yoktur; varsa

da muğlâktır, nasıl, neresine saldırılması, nereye dokunulmaması gerektiği açık değildir.

Bu öykü siyasîdir.

Geçen gün kızlarımın küçük olanı birkaç kitapla çıkageldi. Ara-sıra böyle yapar, benim tembellik edip taramadığım kitap dünyasından, ilgi duyacağımı, beğeneceğimi umduklarını satın alıp getirir. Gerçekten ben de çölde devesini kaybedip sonra bulan bedevînin sevincini yaşarım; nasıl olup da o kitapları daha önce edinmediğime yanarak büyük bir açgözlülükle okumaya koyulurum.

Kızımın son getirdiği kitaplardan biri, Mehmet Nail bey adlı bir zatın, derlediği kartpostallar eşliğinde anlattığı, avukat torunu Güney Dinç’in yayına hazırladığı Balkan Savaşları idi. Aslında Güney Dinç dedesini hiç görmemiş, annesi de babasını! Çünkü Mehmet Nail Bey, genç bir Osmanlı subayı olarak Balkan Harbi’nde Bulgarlara esir düşmüş, kitapta yer alan dokümanı da Sofya’daki esâreti

sırasında biriktirmiş. Dolayısıyla bunlar daha çok Bulgaristan’da yayınlanan kartpostal, karikatür, resimleme ve fotoğraflardan oluşuyor. Güney Dinç’in annesi

de o sırada doğuyor. Fakat Nail Bey 29 Eylül 1913 tarihinde Bulgaristan’la Osmanlı Devleti arasında yapılan İstanbul Antlaşması’nın ardından özgür kalınca,

ailesini bile görmeden bölüğüyle birlikte Çanakkale’ye intikal etmiş. Kısa süre sonra da şahadet haberi ailesine ulaşmış.

Belgelerde Bulgarları yücelten, Osmanlıları aşağılayan, pek fazla onur kırıcı resim

ve karikatürler var. Daha kitabı okumaya girişmeden sayfaları hızla çevirdikçe,

bunlar beni müthiş bir şekilde etkilemeyi başardı. Duyduğum acı, kedere, yeise dönüştü ve kendimi tutamayıp ağlamaya başladım.

Kitap Birinci ve İkinci Balkan Savaşları hakkında zengin bilgiler içeriyor. Ne ki bu savaşların mufassal bir tarihi değil, Güney Dinç'in amacının da o olmadığı açık; dedesinin dokümanı çerçevesini aşmak istememiş. Bununla birlikte, yazar eserini yerli kaynaklarla sınırlandırmamış, Wilhelm Feldmann, Stephane Lauzanne, Georges Remond gibi Batılı gazetecilerin yazılarından, Osmanlı uyruklu Ermeni yazar Aram Andonyan'ın İstanbul'daki gözlemlerinden ve tabii Troçki'nin Balkan savaşları adlı eserinden yararlanmış.

“Diğerlerini anladık da, Troçki ne alâka?” diyorsunuz sanırım. Eğer Şükrü Paşa Anıtı'nın da bulunduğu, bir Balkan Harbi Müzesi niteliğinde olan Buçuktepe Tabyası'nı gezdiyseniz ve dikkatli bir gözlemciyseniz, camlı küçük bir kitaplıkta bu kitabı görmüşsünüzdür.

1905 Petrograt Sovyeti'nin başkanı olan Troçki, bu devrim girişiminin yenilgisi sonucu tutuklanarak yargılandı. Sibiryaya sürgüne gönderilirken kaçıp Avusturyaya sığındı. Orada ailesiyle birlikte ortalama bir işçiden daha yoksul bir

hayat sürerken, arada takma adla makaleler yazdığı Kievskaia Misl (Kiyef Düşüncesi) Gazetesi'nin Müdürü, kendisine 1912 Eylül'ünde Balkan Savaşı muhabirliği yapmasını önerince kabul ederek Bulgaristan'a gitti.

Troçki'nin buradaki gözlemleri, makaleleri, savaş strateji ve taktiklerine ilişkin bilgiler edinmesi (ilerde Kızılordu'yu kurup iç savaşlarda yönetirken bunlardan yararlanacaktır) şu yazımın konusu değil.

Fakat onun savaş başlamadan Güney Slavlarına duyduğu sempati, savaş sırasında

yer değiştirdi. Türk asker ve sivillerine yapılan gereksiz zulüm, aşırı milliyetçilerin

taşkınlıkları onda tiksinti uyandırdı; yenilgiye uğrayan, güçsüz Türkleri savunmaya başladı. Kendisine karşı çıkan Pan-Slavist yazarlara, yaşananları, gerek

kendisinin, gerekse Frankfurter Zeitung ve Daily Telegraph muhabirlerinin topladığı belgelerle kanıtladı. Örneğe, beyaz bayraklarla gelen Osmanlı askerlerinin esir alınmayıp kurşuna dizildiklerini, Bulgar Sansür Kurulu'na kanıtıyor, zulümleri ve savaş suçlarını Avrupa'ya anlatabilmek için çırpınıyordu.

Hatta Çar Ferdinand'ın bir grup Osmanlı esirin Bulgar askerlerince öldürüldüklerini duyduğunda “iyi ki orada hiçbir yabancı gazeteci yokmuş” sözlerini basına sızdırmıştır. Sırp Kıralı Petar'ın Kumanova'ya giderken yolda gördüğü Türk esirler için “öldürün bunları; mermileri boşa harcamayın, sopayla döverek öldürün” sözleri de dünya kamuoyuna duyurulmuştur.

Edirne'nin düşmesinden sonra Bulgarların Osmanlı esirlerini ve şehrin ileri gelenlerini hasta, yaşlı, yaralı demeden Sarayıçi'ne toplayıp aç, susuz, barınaksız

bırakmaları her Edirnelinin bildiği bir azap ve kuşkusuz hınç kaynağı değil midir?

Elbette Türkiye'nin farklı yörelerinde yerleşik birçok insanın, ama özellikle de şu

Edirne'de yaşayan herkesin, Balkan Harbi'nden kalan kötü anıları, tarifsiz acıları

vardır. Gerçi bu yazı Balkan Harbi yazısı değil, o savaşlardaki hezimet ve felâketimizi konu edinmiyor. Ne ki, bu harbin bizim için en büyük kaybı, beş asır

koruduğumuz, bayındır kıldığımız, yurt edindiğimiz ve o savaşlar öncesi nüfus çoğunluğunu oluşturduğumuz Güney Bulgaristan ve Batı Trakya'nın (ki Batı Trakya'da Türk nüfusu, öteki azınlıkların dört katıydı) elden çıkmış olmasıdır. Bunun en büyük sillesini Edirne yedi, iktisâdi hinterlandını kaybetti; yoksulluğa düştü.

Buraları geri kazanmak artık hayal bile değildir. Yani alınabilecek bir intikam yoktur. Fakat asla unutamayacağımız bir kuyruk acısı vardır.

“Yenigün Gazetesi” Edirne

Resim altı yazısı:

Balkan Harbi sırasında yayınlanmış bir Alman karikatürü; Avusturya-Macaristan

“fazla gürültü etmeyin!” diyor. Denizden Yunan, karadan Karadağlı, Sırp ve Bulgar, Türk'ü Avrupa'dan Asya'ya sürerken Rusya ve Avusturya-Macaristan olup biteni uzaktan seyrediyorlar. Kartın tepesindeki yazıda ‘Türkiye'nin Rumeli'den Asya'ya hicreti’ deniliyor.